

การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ: บทแนะนำเบื้องต้น

คารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์
คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาในการบรรยาย

- ที่มา ความหมาย และทิศทางของการวิจารณ์วรรณกรรม
เชิงนิเวศ
- สุนทรีย์และจริยศาสตร์ในการสัมผัสโลกธรรมชาติ:
งานเขียนร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ (nature writing)
- วรรณกรรมที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ

ที่มา ความหมาย และทิศทางของการวิจารณ์ วรรณกรรมเชิงนิเวศ

ที่มาและจุดเริ่มต้น

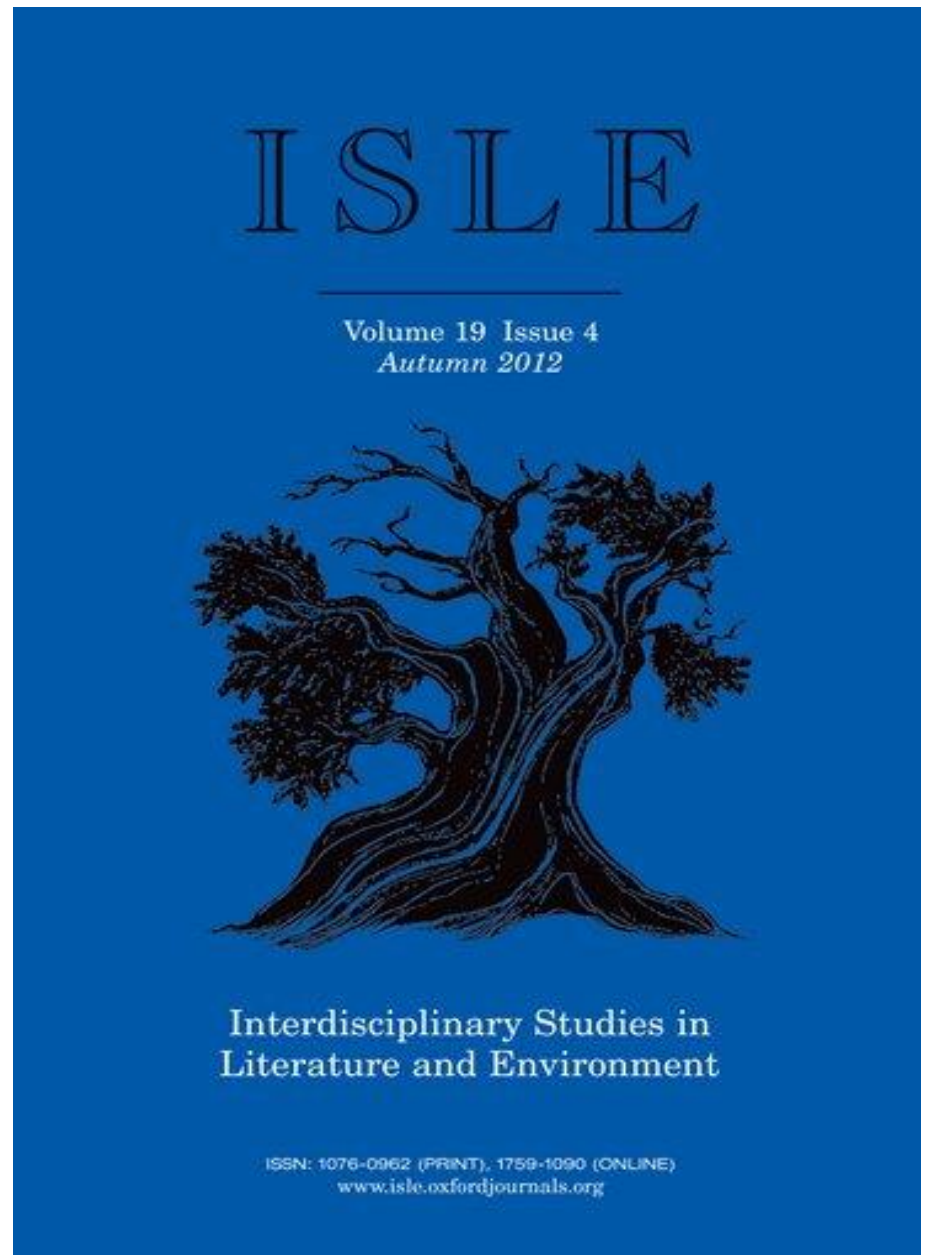
- Ecocriticism หรือ Environmental Criticism: เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980-1990
- การประชุมครั้งพิเศษของสมาคม Modern Language Association (MLA) เรื่อง “Ecocriticism: The Greening of Literary Studies” ใน ค.ศ. 1992

- การสัมมนาของ American Literature Association เรื่อง
“American Nature Writing: New Contexts, New Approaches”
ใน ค.ศ. 1992
- การก่อตั้งสมาคมการศึกษาวรรณกรรมและสิ่งแวดล้อม
(Association of the Study of Literature and the Environment)
หรือชื่อย่อว่า ASLE ใน ค.ศ. 1992

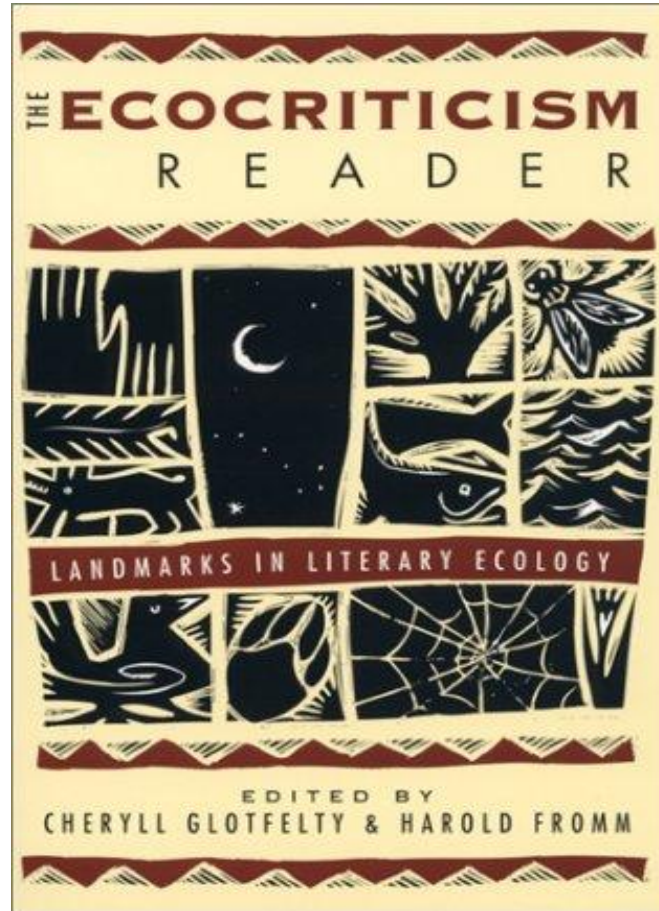

- ใน ค.ศ. 1993 การก่อตั้งวารสารของสมาคม ชอ

*ISLE: Interdisciplinary
Studies in Literature and
Environment*

The Ecocriticism Reader:
Landmarks in Literary Ecology (1996)
by Cheryll Glotfelty and Harold Fromm

- การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว
ใน 3 - 4 ทศวรรษที่ผ่านมา
- การสร้างสรรค์วรรณกรรมใหม่ ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
โดยตรงที่เรียกกันว่า Environmental Literature

การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ: ความหมาย

Ecocriticism

Ecology

Eco > oikos > house

- [E]cocriticism is the study of the relationship between literature and the physical environment. Just as feminist criticism examines language and literature from a gender-conscious perspective, and Marxist criticism brings an awareness of modes of production and economic class to its reading of texts, ecocriticism takes an earth-centered approach to literary studies. (Cheryll Glotfelty)

- การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศคือการศึกษาความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในขณะที่การวิจารณ์แนวสตรีนิยมวิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมจากมุมมองเรื่องเพศสถานะ การวิจารณ์แนวมาร์กซิสต์อ่านวรรณกรรมโดยมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นวิธีการผลิตและชนชั้นทางเศรษฐกิจ การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศนำมุมมองที่ให้ความสำคัญกับโลกกายภาพมาศึกษาวรรณกรรม

The World

Writer ----

Text

----- Reader

- โลก

มนุษย์

สังคมมนุษย์

ชนชั้น เพศสถานะ และชาติพันธุ์

+ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ

- วัฒนธรรมของมนุษย์เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับโลกทางกายภาพ
(The fundamental premise that human culture is connected with the physical world, affecting it and affected by it)
- เน้นความเชื่อมโยงของธรรมชาติกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาและวรรณกรรม (Focus on the interconnections between nature and culture, especially the cultural artifacts of language and literature)

การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ

- เน้นความสัมพันธ์ของมนุษย์และโลกธรรมชาติ (Focus on the interactions between the human and the non-human)
- วิพากษ์โลกทัศน์ที่เอามนุษย์เป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง (Attempt to question and criticize anthropocentrism)

สาขามนุษยศาสตร์และวิกฤตสิ่งแวดล้อม

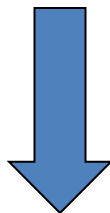

“We are facing a global crisis today, not because of how ecosystems function but rather because of how our ethical systems function. Getting through the crisis requires understanding our impact on nature as precisely as possible, but even more, it requires understanding those ethical systems and using that understanding to reform them.”

“Historians, along with literary scholars, anthropologists, and philosophers, cannot do the reforming, of course, but they can help with the understanding.”

Donald Worster

สาขามนุษยศาสตร์ เช่น ประวัติศาสตร์ วรรณคดี มานุษยวิทยา
หรือปรัชญา

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

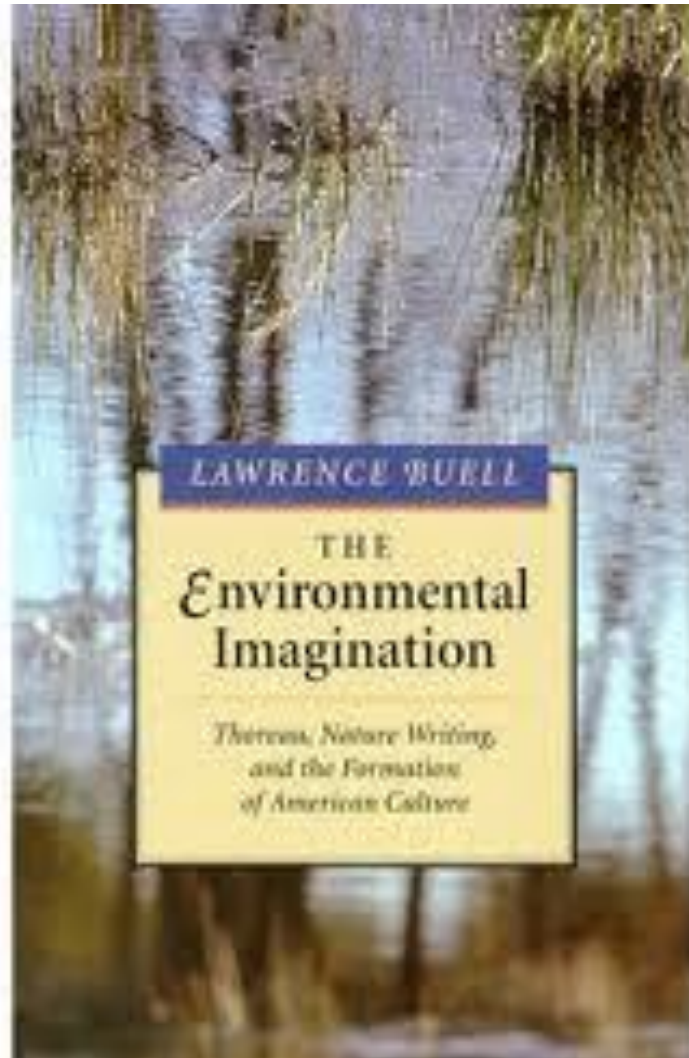
การทำความเข้าใจกับรากเหง้าของปัญหาสิ่งแวดล้อม

วรรณกรรมสิ่งแวดล้อมคืออะไร

วรรณกรรมสิ่งแวดล้อม

Lawrence Buell's *The Environmental Imagination* (1995)

A “rough checklist” of criteria to determine how far a work is
“environmentally oriented”:

- The non-human environment is present not merely as a framing device but as a presence that begins to suggest that human history is implicated in natural history.

(สิ่งแวดล้อมที่ไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงฉากท้องเรื่องที่บ่งบอก
สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์
มนุษย์เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของธรรมชาติแวดล้อม)

Buell: A “rough checklist” of criteria to determine how far a work is “environmentally oriented”:

- The human interest is not understood to be the only legitimate interest.

(ความสนใจหรือประโยชน์ของมนุษย์มิใช่สิ่งสำคัญเพียงอย่างเดียว)

- Human accountability to the environment is part of the text’s ethical orientation.

(ความรับผิดชอบที่มนุษย์มีต่อสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางจริยธรรมที่ตัวบทพยายามนำเสนอ)

A “rough checklist” of criteria to determine how far a work is
“environmentally oriented”:

- Some sense of the environment as a process rather than a constant or a given is at least implicit in the text.

(ตัวบทจะเผยให้เห็นเป็นนัยว่าสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ตายตัวคงที่)

ทิศทางการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ

- การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ

ไม่ใช่ทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรม เช่น รูปแบบนิยม (Formalism) หรือ คตินิยมการรื้อสร้าง (Deconstruction)

แต่เป็น แนวทาง (approach) การอ่านและตีความวรรณกรรมที่ให้ความสนใจกับโลกกายภาพเป็นพิเศษ

การเคลื่อนไหว (“movement”) ซึ่งประกอบขึ้นมาอย่าง หลวม ๆ โดยเปิดรับแนวคิดที่แตกต่างและหลากหลาย

+ ความเป็นสหสาขาวิชา (Interdisciplinary)

Louise Westling's *The Cambridge Companion to Literature and the Environment* (2014): กิจกรรมสำคัญของการวิจารณ์เชิงนิเวศ

- การนำวรรณกรรมโบราณที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติในวัฒนธรรมต่างๆ มาตีความใหม่ผ่านมุมมองเชิงนิเวศ
- การวิเคราะห์วรรณกรรมร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิกฤตสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- การตั้งคำถามกับคำและความคิดสำคัญ ๆ ในวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น ธรรมชาติ ความเป็นมนุษย์ ความเป็นสัตว์
- การศึกษาแนวคิดและจุดยืนทางทฤษฎีที่จะเป็นพื้นฐานให้แก่การวิเคราะห์แนวนิเวศ
- การหันไปศึกษาวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ด้วยความพยายามที่จะเชื่อมโยงวรรณกรรมเข้ากับชีวิตทางชีวภาพและโลกกายภาพ

Buell's "Ecocriticism: Some Emerging Trends" (2011)

Buell, Ursula K. Heise, and Karen Thornber's "Literature and Environment (2011)

การพัฒนาของการวิจารณ์แนวนิเวศมี 2 กระแสหลัก

- กระแสที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1990
- กระแสที่สองตั้งแต่ทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา

กระแสแรก : ธรรมชาติ

วิเคราะห์สุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยความผูกพันที่
ปัจเจกบุคคลมีต่อสถานที่ท้องถิ่นในชนบทแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งจะ
ส่งผลถึงสำนักแห่งการอนุรักษ์ธรรมชาติ

งานเขียนร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ

กระแสนที่สอง : จาก “ธรรมชาติ”สู่ “สิ่งแวดล้อม”

เน้นที่วิกฤติสิ่งแวดล้อม

มิติทางการเมืองและสังคม (ชนชั้น เพศสถานะ และชาติพันธุ์)

ประเด็นใหม่ๆ : ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม สตรีนิยมแนว
นิเวศ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโลกหลังอาณานิคมในวรรณกรรมโลก
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติของความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและ
โลกในยุคโลกาภิวัตน์ จริยศาสตร์ความสัมพันธ์ของมนุษย์และสัตว์
การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ วาทวิทยาที่ใช้ในงานเขียน
สิ่งแวดล้อม

ตัวบท: ขยายจากวรรณกรรมสู่งานเขียนทางวิทยาศาสตร์
งานเขียนเชิงนโยบายสิ่งแวดล้อมหรือการรณรงค์เพื่อพิทักษ์
สิ่งแวดล้อม และงานศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์
ประวัติศาสตร์ทัศนศิลป์ ภูมิสถาปัตยกรรม รวมถึงตัวบททาง
วัฒนธรรมต่างๆ

- **สุนทรีย์และจริยศาสตร์ในการสัมผัสโลกธรรมชาติ:
งานเขียนร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ (nature writing)**
- **วรรณกรรมที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ**

สุนทรีย์และจริยศาสตร์ในการสัมผัสโลกธรรมชาติ:
งานเขียนร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ (nature writing)

งานเขียนร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ (nature writing)

- Frank Stewart (1995) :

วิทยาศาสตร์ + วรรณศิลป์

วรรณศิลป์ที่บรรยายความเป็นจริงทางธรรมชาติที่พิสูจน์ได้

ตีความและนำเสนอข้อสังเกตต่อโลกธรรมชาติด้วยภาษาสุนทรีย์

กลวิธีการเล่าเรื่องที่มีผลต่อผู้อ่าน

- Don Scheese (1995)

สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเป็นผู้เล่า

ประสบการณ์การหลีกเลี่ยงจากสังคมอารยะมาใช้ชีวิตในธรรมชาติ

สะท้อนโลกกายภาพภายนอกและโลกภายในใจผู้เล่า

ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติวิทยา อัตชีวประวัติทางจิตวิญญาณ และ

บันทึกการท่องเที่ยว

- Thomas J. Lyon (2001)

องค์ประกอบ 3 ประการ คือ ข้อมูลทางธรรมชาติ การรับรู้และ
ตอบสนองของผู้ประพันธ์ต่อธรรมชาติและ การตีความธรรมชาติในเชิง
ปรัชญา

รูปแบบของงานเขียน เช่น หนังสือแนะนำเที่ยวธรรมชาติ บทความสารคดี
ทางธรรมชาติ บันทึกการท่องเที่ยว และการใช้ชีวิตในธรรมชาติ

- Scott Slovic (1996)

วาทศิลป์ของการแสดงความชื่นชมโสมนัสต่อโลกธรรมชาติ
 (“rhapsody”) + การวิพากษ์วิจารณ์เพื่อตักเตือน (“jeremiad”)

- Lawrence Buell (1995)

วรรณกรรมลักษณะนี้สามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดสำนึกทางนิเวศได้ในลักษณะใดบ้าง

จินตนาการทางสิ่งแวดล้อมและจริยศาสตร์ --> แก้ไขวิถีทางสิ่งแวดล้อม

ใช้ *Walden* (1854) งานเขียนของ Henry David Thoreau เป็นตัวบทหลักในการสร้างทฤษฎีที่ว่าด้วยรอยแก้วบรรยายธรรมชาติ

- ลักษณะของร้อยแก้วบรรยายธรรมชาติ
 - “สุนทรียศาสตร์แห่งการละวาง” (“aesthetics of relinquishment”)
 - การสร้างตัวผู้เล่า (persona)

- วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการนำเสนอภาพธรรมชาติและสายใยแห่ง
ความสัมพันธ์ของมนุษย์และธรรมชาติ

- การสร้างตัวตนที่มีบุคลิกภาพให้ธรรมชาติ (personhood)
- ความรู้ที่ลุ่มลึกต่อท้องถิ่นที่บรรยาย (“lococentrism”)
- มุมมองที่ใช้ในการนำเสนอภาพธรรมชาติ

ประเด็นในการวิเคราะห์ร้อยละบรรยายธรรมชาติ

- การประกอบสร้างตัวบท
- การนำเสนอภาพธรรมชาติ ตัวตนผู้เล่า และปฏิสัมพันธ์ของโลกธรรมชาติกับตัวตนผู้เล่า
- มิติทางจิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นทางนิเวศและมโนทัศน์ที่กำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เช่น การเอานิเวศของสรรพชีวิตเป็นศูนย์กลาง (ecocentrism)

- การใช้ภาษาวรรณศิลป์กับการรับรู้ประเด็นทางจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม
- วิทยาศาสตร์

การอ่านงานบรรยายธรรมชาติในบริบทของวิทยาศาสตร์ในยุคนี้

- เพศสถานะและชาติพันธุ์ของผู้ประพันธ์กับการรับรู้และนำเสนอภาพของโลกธรรมชาติ

วรรณกรรมที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ

“Toxic Discourse” ในหนังสือ *Writing for an Endangered World: Literature, Culture, and Environment in the U.S. and Beyond* (2001) ของ Lawrence Buell

- วาทกรรมสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ = “การแสดงออกซึ่งความวิตกกังวลอันเกิดจากการรับรู้ถึงภัยทางสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเคมีที่มีมนุษย์เป็นผู้กระทำ”

- คุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ

1) การสร้างความรู้สึกระหวนระ怀旧อันเกิดจากการได้รับรู้ว่าชุมชนที่เคยเข้าใจว่าเป็นชนบทที่รื่นรมย์ปลอดภัยนั้นที่แท้แล้วเต็มไปด้วยสารพิษ (“rhetoric of pastoral betrayal”)

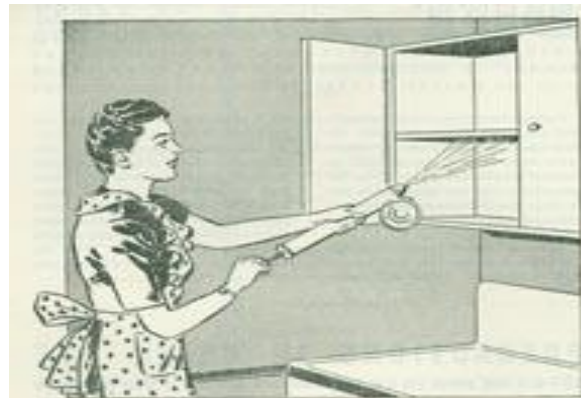
2) การนำเสนอภาพของโลกที่ถูกแทรกซึมไปด้วยสารพิษอย่างที่ไม่มีความปลอดภัย (rhetoric of toxic diffusion”)

3) การนำเสนอภาพการต่อสู้ของชาวบ้านผู้ไร้อำนาจกับนายทุนหรือองค์กรของรัฐที่ทรงอิทธิพล ในลักษณะที่เดวิดเด็กหนุ่มในพระคริสตธรรมคัมภีร์ ต่อกับยักษ์โกไลแอธ (“moral passion cast in a David versus Goliath scenario”)

4) การสร้างภาพมหันตภัยจากสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษที่น่าขนพองสยองเกล้าอย่างที่พบในงานเขียนกอธิก (Gothic) ที่เต็มไปด้วยภาพและเรื่องราวที่ลึกลับน่าสะพรึงกลัว (“Gothification”)

ตัวอย่าง : *Silent Spring* (1962) ของ Rachel Carson ในฐานะที่เป็น
วาทกรรมสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ

**DID'T... FOR CONTROL
OF HOUSEHOLD PESTS**

**HE DOESN'T KNOW IT—
BUT HE'S ON HIS WAY**

OUT!

ประเด็นในการวิเคราะห์ วรรณกรรมที่ว่าด้วยสิ่งแวดลอมปนเปื้อนสารพิษ

- การประกอบสร้างตัวบท

ความเป็นวาทกรรมสิ่งแวดลอมปนเปื้อนสารพิษ

วาทศิลป์และวรรณศิลป์ที่ใช้ เช่น การใช้รูปแบบการเขียนของ
วรรณกรรมพยากรณ์ (apocalypse)

- เนื้อหาที่ว่าด้วยการปนเปื้อนสารพิษในมิติต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม
การเมือง และสุขภาพ

สังคมเสี่ยงภัย (risk society)

ผลกระทบของสารพิษต่อสุขภาพของผู้คนและชุมชน

สังคมเสี่ยงภัย (risk society)

- Ulrich Beck

1. สังคมอุตสาหกรรม (industrial society) c. 17 - ต้น c. 20

ภาวะสมัยใหม่ช่วงแรก (first modernity)

2. สังคมเสี่ยงภัย (risk society) c. 20

→ ภาวะสมัยใหม่ช่วงที่สองหรือภาวะสมัยใหม่ที่มีการพินิจ
พิจารณาตนเอง (second/reflexive modernity)

- ภัยในสังคมเสี่ยงภัย
 - การให้ความหมายและการรับรู้ต่อภัยที่เกิดขึ้น
 - “ความจริงเสมือน” (“virtual reality”) หรือ “สภาวะเสมือนความจริง” (“real virtuality”) ที่เกิดขึ้นมาจากทั้งภาวะสมจริง (“realism”) และการประกอบสร้างของสังคม (“constructivism”)

- ทลายข้อจำกัดของท้องถิ่น (local) และ โลก (global) เพราะเกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งสองระดับ (“glocal”)
- ก้าวข้ามการแบ่งชนชั้นทางสังคม

- Ursula K. Heise
- บทความชื่อ “Toxins, Drugs, and Global Systems: Risk and Narrative in the Contemporary Novel” (2002)
นำทฤษฎีสังคมเสี่ยงภัยมาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์นวนิยายร่วมสมัย

- ทฤษฎีที่ว่าด้วยการรับรู้และการประเมินความเสี่ยง
- วิเคราะห์ภัยในมิติของการประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม
→ วิทยาศาสตร์ + วรรณกรรมศึกษา

- นำทฤษฎีสังคมเสี่ยงภัยมาวิเคราะห์ *White Noise* (1985) นวนิยายอเมริกันร่วมสมัยที่ประพันธ์โดย Don DeLillo
 - การมีชีวิตที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการรับสารเคมีซึ่งอยู่ในสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 - ภาพพื้นที่สู่ความเสี่ยงภัยนานาชาติ (“riskscape”) ที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี
 - การเผชิญภัยพิบัติในสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ

--- การนำเสนอภาพสังคมหลังสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยภาพเสมือนจริง
(“the postmodern culture of the simulacrum”)

Jean Baudrillard

-การรับรู้ “ความเป็นจริง” (reality)

-ภาพที่สร้างขึ้นมาเลียนแบบ หรือภาพเสมือนจริง

(simulations and simulacrum)

-จริงยิ่งกว่าความเป็นจริงด้วยซ้ำไป (hyperreal)

ข้อมูลข่าวสารและภาพเสมือนจริงที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ

การรับรู้ภัยพิบัติของตัวละคร ปฏิกริยาตอบสนอง หรือ
ความ (รู้สึก) เจ็บป่วยซึ่งเป็นผลกระทบจากสารเคมีเป็นพิษ

- ประเด็นในการวิเคราะห์อื่นๆ

- ผลกระทบของสารพิษต่อบุคคลและชุมชน
- ปัญหาการปนเปื้อนสารพิษในบริบทของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- ประเด็นของเพศสถานะ ชนชั้น ชาติพันธุ์ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในโลกหลังอาณานิคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมปนเปื้อนสารพิษ

ขอบคุณค่ะ

พินิจปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมอง วรรณกรรมอเมริกันร่วมสมัย

ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษา เรื่องเล่า ความคิด ความเชื่อ และจินตนาการ มีบทบาทอย่างไรในการสร้างความเข้าใจถึงความซับซ้อนของปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งพันผูกอยู่กับมนุษย์และวัฒนธรรมของมนุษย์ นักเขียนวรรณกรรมร่วมสมัยจากประเทศที่พัฒนาแล้วต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น สหรัฐอเมริกา นำเสนอมุมมองหรือข้อวิพากษ์ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อมอย่างไร วรรณกรรมสิ่งแวดล้อมใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ลักษณะใดในการกระตุ้นให้ผู้อ่านหันมาพิจารณา ทบทวน หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมที่ตนมีต่อสิ่งแวดล้อม เหล่านี้เป็นคำถามที่พินิจปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมองวรรณกรรมร่วมสมัย มุ่งศึกษาและค้นคว้าหาคำตอบผ่านการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมโดยใช้แนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมแนวนิเวศ (ecocriticism) และมุมมองแบบสหสาขาวิชา (interdisciplinary approach) ช่วยเปิดให้เห็นมิติต่าง ๆ อันหลากหลายที่เชื่อมโยงกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษา วรรณศิลป์ วัฒนธรรม ศาสนา จริยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-3269 โทรสาร 0-2218-3266
e-mail: cupress@chula.ac.th

www.ChulaPress.com 'Knowledge to All'
สรรคุณแล้ววิชาการ สู่อังคม

www.ChulaPress.com

พินิจปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมอง
วรรณกรรมอเมริกันร่วมสมัย

คารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พินิจปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมอง วรรณกรรมอเมริกันร่วมสมัย

คารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์

หนังสือในโครงการสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่ผลงานหนังสือวิจัยใหม่ที่ทรงคุณค่า ลำดับที่ 2